

УКРАЇНА-ЄВРОСОЮЗ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ, ТРУДНОЩІ РОЗВИТКУ ТА НОВІ ВИКЛИКИ

Стратегічна мета України залишається незмінною. Європейська і Євроатлантична інтеграція, угода про Асоціації між Україною та ЄС визначили широкий спектр міжнародних відносин, які проявляються у правових, економічних, політичних, соціальних та інших особливостях. Повна правильна назва цього документу звучить так : « Угода про Асоціацію між Україною з однієї сторони та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами з іншої сторони, від 21 березня 2014 року та 27 червня 2014 року» . Дві дати існують, оскільки підписання Угоди відбувалося у два етапи.

Початком створення Євросоюзу було підписання в Нідерландах у м. Маастріхті представниками 12 країн Європи Угоди про створення Європейського союзу «ЄС» для проведення спільної економічної та політичної діяльності. Від того співпраця між Україною і ЄС розпочалася із підписання у липні 1994 року « Угоди про партнерство та співробітництво».

З 1 січня 2016 року економічна частина Угоди про Асоціацію Україна - ЄС набуло повної чинності по виконанню підписаних Положень з обох сторін. Українська держава, її виробничі структури за цей час багато вже зробили в напрямі інтеграції.

Європейська служба із зовнішньої політики та безпеки та Європейська комісія у кінці 2016 року опублікували спільну доповідь де проаналізовано результати виконання Україною питань Угоди про Асоціацію, починаючи з 1 січня 2015 року. Там відзначено, що Україною проведені інтенсивні і безпрецедентні реформи в економічній і політичній сферах, та досягнення значного розвитку демократичних інституцій.

Керівник Європейської дипломатичної служби Федеріка Могеріні нещодавно заявила, що Україна може розраховувати на підтримку Європейського Союзу в поступальному русі реформ, що свідчить про те, що керівники Європейського Союзу прийшли до висновку про значні зміни в Україні.

Верховний представник ЄС з іноземних справ пані Федеріка Могеріні коментуючи доповідь зазначила, що протягом двох останніх років Україна дійсно далеко просунулась у реформуванні держави у складних умовах конфлікту на сході України і незаконної анексії Криму і Севастополя. Керівництво Євросоюзу зазначило, що Українській владі тепер надзвичайно

важливо перейти від прийняття законів і створення різних органів до найбільш повної реалізації цих реформ, що б через деякий час країна отримала відчутний результат. У згаданій доповіді ЄС по Україні аналізуються найважливіші дії і реформи Української влади котрі запроваджуються у відповідності із стратегічними пріоритетами, що зафіксовані в Угоді з Євросоюзом. Комісар ЄС з питань європейської політики Євросоюзу Йоганнес Ханн чітко визначив, що Європейський Союз однозначно підтримуватиме Україну як політично так і фінансово.

Про продовження стосунків свідчить надання другого траншу допомоги від ЄС у розмірі 50,125 мільйонів Євро в рамках Угоди про фінансову допомогу. А перший транш в сумі 250 мільйонів Євро був наданий ще у 2014 році. Дослідження проведені автором свідчать про цілеспрямовану організаційну роботу особливо протягом 2015-2016 років по виконанню вимог Угоди.

Україна пройшла надзвичайно складний шлях по створенню усіх умов для майбутнього членства у ЄС. Асоціація - (від грецького та латині) трактується як добровільне об'єднання людей, організацій, держави для досягнення спільної мети на засадах взаємовигідної співпраці при збереженні самостійності, правової та майнової незалежності її членів. Асоціація (Україна – ЄС) це широкий спектр міжнародних відносин у правових, економічних, політичних та соціальних та інших сферах.

Шлях України до Європейського товариства почався із прийняття у грудні 2000 року спеціального плану заходів з реалізації Угоди про оцінювання відповідностей ідентифікації товарів. Важливою віхою стало отримання у 2008 році членства у Світовій організації торгівлі (СОТ), яке ставило перед Україною завдання з реформування усіх напрямків економічних відносин. Основні дати асоційованих перемовин такі :

- 2007 рік – непрямого переговорного процесу;
- 2008 рік – вступ до СОТ;
- 2009-2011 р. р. багато чисельні перемовини і консультації;
- 2012 рік – парафування різноманітних державних документів;
- 2013 рік – зрив підписання Януковичем В. документів у Вільносі;
- 2014 рік – Революція Гідності і кінець багатовекторності;
- 2014 рік 21 березня – підписання Політичної частини Угоди;
- 2014 рік – 27 червня підписання економічної частини Угоди;
- 2014 рік – 16 вересня Європарламент ратифікує одночасно із Верховною Радою України і 1 листопада 2014 року Угода набуває чинності.

Протягом 2015-2016 р. р. Угоду ратифікували 27 країн ЄС. Крім особливої позиції та референдуму у Нідерландах, розпочався новий етап стратегічного розвитку усіх сфер Українського суспільства. На фоні значних

змін у міжнародних відносин стало ще більше очевидним, що стара модель Української економіки виявилась неефективною.

Основну увагу українська влада приділила питанню вдосконалення державного управління країною, складовою якої постає питання реформування і вдосконалення усієї системи технічного регулювання як основи конкурентоздатності продукції і їх виходу на зовнішні ринки.

Щодо трактування самого терміну “технічне регулювання”, то у різних країнах та міжнародних організаціях є особливості, але в основному вони зводяться до “правового регулювання економічних відносин у галузі встановлення і застосування певних вимог до продукції від її проектування до реалізації” [1, с.8].

У ЄС підхід до побудови двоєрівневої системи технічного регулювання, в основі якої лежать принципи Нового з вісімдесятих років та Глобального підходів до умов вільного переміщення товарної продукції з урахуванням, що кожна – країна член ЄС виробляє власну систему технічного регулювання.

В українському законодавстві технічне регулювання трактується як правове регулювання відносин у сфері встановлення, застосування та виконання обов’язкових вимог до продукції, або пов’язаних із нею процесів, систем і послуг персоналу та органів, а також, перевірку їх дотримання шляхом оцінки відповідності або ринкового нагляду [3, с.131-132].

При вступі до Світової Організації Торгівлі (СОТ), де Україна стала 152-им повноправним членом цієї організації було запроваджено понад 50 вимог-законів СОТ, які були включені у нову систему технічного регулювання України.

Що стосується визначення терміну технічне регулювання, то автор розглядає його як спеціально – економічне явище, пов’язане з різними напрямками людської діяльності, що включають в собі економічну, соціальну, правову, технічну і природничу сфери, що активно впливає на розвиток суспільства.

Серед політично – економічних інструментів крім технічного регулювання є державне регулювання як “фактор цілеспрямованого впливу держави через систему економічних, правових і адміністративних методів використання юридичних інструментів з метою забезпечити або підтримання тих чи інших економічних процесів та для реалізації цілей соціально – економічної політики держави” [4, с 3]. Державне регулювання треба розглядати як примушення з боку держави організацій та людей до виконання певної правової поведінки під загрозою санкцій.

Взаємозв’язок між державним технічним регулюванням у системі співробітництва Україна – ЄС можна зобразити схематично (рис.1).

Неоліберальні економісти намагаються довести, що чим менший вплив

держави на економічні процеси, тим краще, тому що держава не такий ефективний менеджер, як приватна структура.

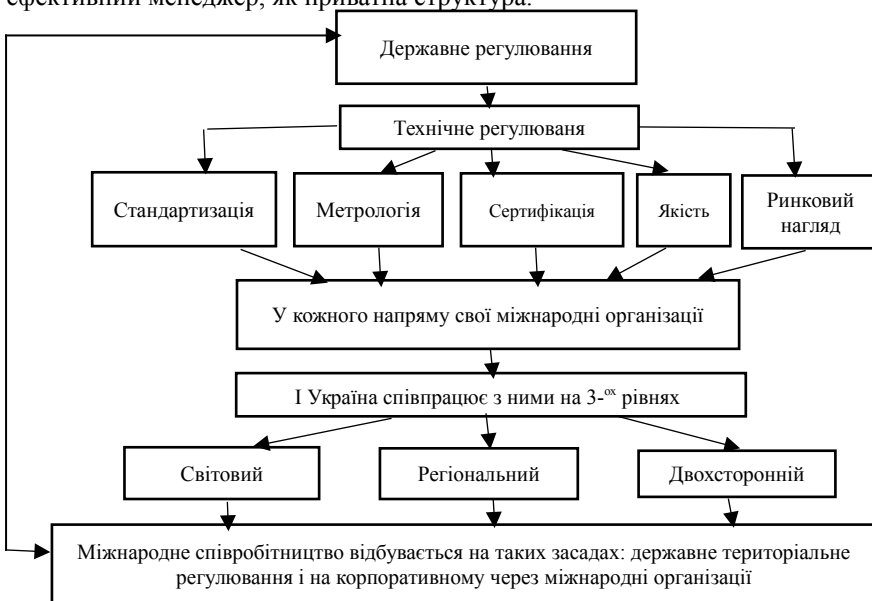

Рис. 1. Взаємозв'язок між державним технічним регулюванням у системі співробітництва Україна – ЄС

Різні економічні моделі свідчать, що добре для Китаю, не зовсім підходить для Польщі або України. Для кожної країни є свій оптимальний підхід у економічних процесах, де потрібно збільшувати або зменшувати державний вплив через економіко – політичні інструменти. Держава направляє свої зусилля у напрямі економічного, соціального адміністративного регулювання, використовуючи різні підходи і способи впливу. Законодавча діяльність влади спрямовується через систему технічного регулювання на випуск доброякісної продукції на ринок, намагаючись використати усі ринкові механізми як для створення, так і для усунення технічних бар'єрів.

Міжнародні нормативно – правові документи або сприяють, або перешкоджають цьому процесу. У конкурентній боротьбі різних держав і компаній застосовуються різноманітні способи для розширення або обмеження сфер впливу. Складові технічного регулювання, які визначені на схемі, втілюють у собі найновітніші технологічні надбання сучасного глобального світу, як рушійної сили економічного розвитку.

Технічне регулювання як прояв економічної політики держави, через

свої інструменти активно впливає на ринкові механізми, створюючи або ліквідовуючи торгові бар'єри тим самим, сприяє або перешкоджає інвестиціям і технологічним інноваціям.

Міжнародна практика виділяє два види технічного регулювання: так зване “ примусове ”, що визначає способи і важелі одержання відповідних характеристик товару та послуг, і «націлене на результат», де вже точно визначені усі характеристики товару і послуг. Останній вид в економічній практиці отримав значне поширення в зв'язку із його пристосуванням до любых економічних умов. Тому цей вид регулювання активно підтримується в СОТ.

Узагальнюючи досвід технічного регулювання у ЄС можна окреслити наступним чином:

1. Законодавства членів ЄС базується на рамкових національних законах про стандартизацію, оцінку відповідності, акредитацію, метрологію, Директиви нового та глобального підходів, тріаді директив щодо відповідності за дефектну продукцію, загальної безпеки продукції, модульного підходу і маркуванню знаком ЄС, а також великої кількості директив старого підходу.

2. Нормативна база охоплює усі європейські стандарти прийняті європейськими організаціями стандартизації CEN/CENELEC, а також національні стандарти які відображають специфіку економіки кожної країни. Стандарти є добровільними до застосування.

3. Інфраструктура якості країн ЄС має децентралізований характер. Функції стандартизації, оцінювання відповідності, метрології, ринкового нагляду, акредитації, як правило, виконують окремі інституції.

4. Кожні три роки проводиться огляд політики у системі технічного регулювання та висвітлення заходів для удосконалення системи.

Отже, європейська модель технічного регулювання базується на методі непрямого посилання на стандарти. При цьому законодавець повністю звільнений від аналізу технічних подробиць, довіряючи цей аспект регулювання наділеному спеціальними повноваженнями органу із стандартизації.

А затвердженому переліку стандартів гармонізованих з технічними регламентами законодавець залишає за собою, що дає можливість загального контролю.

На законодавчому рівні розмежовано регульовальну та нерегульовальну сферу використання нормативних документів, вводиться державним органом документ нового зразка під назвою «технічний регламент» який являється нормативно-правовим актом, що встановлює особливі вимоги до продукції, процесів та послуг. [5, с 4].

Цей Закон України конкретизував і визначив вимоги встановлені

технічним регламентом, повинні відображати ризики стосовно споживачів, довкілля та природних ресурсів, які створюватимуть невідповідність продукції, процесів і послуг.

Система технічного регулювання, яка включає в собі комплекс взаємовідносин стандартизації і якості продукції, їх метрологічних параметрів, акредитації органів із підтвердження відповідності стає потужним двигуном у конкурентоздатності продукції на ринку.

Перед Україною постає надзвичайно складне завдання: повної модернізації української економічної моделі. Підписавши у 1992 році “Концепцію сталого розвитку у XXI столітті”, так звану, “Декларацію Ріо”, Україна приступила до розробки нових механізмів свого розвитку.

Міжнародні вимоги до української продукції привели до прийняття Закону України “ Про технічні регламенти та оцінку відповідності”, який поставив завдання вдосконалення і пристосування українських стандартів і, застосування в цілому, до європейських вимог [6, с 9]. Дія цього закону розпочалася із лютого 2016 року з метою запровадження до вже прийнятих 800 технічних регламентів ще принаймні 2400.

Невідповідність умов європейського ринку і не готовність української системи технічного регулювання, ще раз підтверджує, необхідність вдосконалення цих важливих інструментів економічного розвитку.

Таким чином, основна мета технічного регулювання – це створення відповідних механізмів для розвитку економіки, а також дії на структуру і динамку внутрішнього і зовнішнього ринків.

Таблиця 1

Аргументи щодо доцільності використання досвіду ЄС для України у сфері технічного регулювання

Доцільність	Застереження
- ЄС провідний гравець у галузі міжнародного технічного регулювання	- значною мірою конкретні механізми та інструменти ЄС у галузі технічного регулювання визначаються тим, що ЄС є наднаціональною міжнародною організацією, тоді як Україна – унітарна держава, що не є членом ЄС
- ринок ЄС є ключовим для України в довгостроковій перспективі	- існують істотні відмінності між Україною і ЄС за структурою торгівлі, інституційного спрямування
- ЄС є потужним провайдером технічної допомоги Україні	
- в Україні є істотні зобов’язання за Угодою про асоціацію	

Перехід до європейської моделі технічного регулювання на основі Директив Нового та Глобального підходів передбачає докорінну трансформацію системи технічного регулювання. В Європейському Союзі оцінка відповідності вимагається законодавством здійснювати через добровільну сертифікацію чи декларування, а контроль за добровільними вимогами завдання ринкового нагляду.

Україна протягом 15 років проводить фундаментальну підготовку до майбутнього вступу в клуб багатих, успішних країн Європи. Але життя вирує. Європейський Союз як усяка спільнота є живий організм із своїми внутрішніми та зовнішніми проблемами.

Природа реальних процесів у Європейському Союзі поступово наштовхнулася на внутрішні і зовнішні перешкоди. Протягом останніх років Європу штормило то від напливу емігрантів, то від збільшення кількості терактів майже по всій Європі, від зростання течії євро-скептицизму посилювались націоналістичні тенденції, власних труднощів в країнах – членах та багато іншого. Значний удар у міжнародному плані нанесли Нідерланди своєю позицією після власного референдуму, заблокувавши ратифікацію Угоди Україна – ЄС. Вихід Великобританії з Євросоюзу став шоком для Європейської спільноти. Цю подію вдало прокоментував колишній Президент Польщі О. Квасневський, висловивши думку, що вихід Великобританії з Євросоюзу призведе цю організацію до надзвичайно складної ситуації в історії ЄС. Далі О. Квасневський прогнозує, що ЄС буде впроваджувати нову стратегію, так званих трьох швидкостей. Швидше за все, проекти розвитку і будуть відбуватися в країнах – засновниках ЄС: це Бельгія, Німеччина, Франція, Італія, Люксембург, Нідерланди. Повільно процеси продовжаться у інших країнах Євросоюзу, а найповільніше відбуватимуться в країнах ЄС пізнього вступу.

Аналізуючи події, що відбуваються останнім часом в Євросоюзі стає зрозумілим, що у світі, що змінюється, повинна мінятися і Європа. Європа як живий організм, що розвивається і в ній природно присутні антагонізми та різні проблеми. Централізація і децентралізація зіштовхнувшись встали новими проблемами. З'явилися давні проекти федералізації Європи. В таких умовах вступ України у Євросоюз став проблематичним. На саміті Європейської спільноти в Брюсселі 15 грудня 2016 року був прийнятий погоджений документ, що доповнює Угоду про Асоціацію між Україною та ЄС, який став на сторону Нідерландів, тобто закрав дорогу Україні у Союз. Країни “Вишеградської четвірки” (Польща, Словачія, Чехія, Угорщина), а також балканські країни виступили проти цього рішення і підкреслили, що 49-а стаття Люксембурзької Угоди ЄС надає право любій європейській країні приєднатися до Євросоюзу, і Україна не може через Нідерланди

втратити такі сподівання свого народу на європейське життя. Боротьба за вступ буде довгою і в Україні, треба буде завершити усі початі реформи для нового штурму європейських висот. А настрої населення – європейський. Про це свідчать дані опитування в Україні по питанню вступу в НАТО. Це дослідження здійснив Центр Разумкова та Фонду “Демократичні ініціативи” в кінці 2016 року. За вступ до НАТО проголосувало б 44% опитаних, а за позаблоковий статус 26% і 6% свою позицію не визначили. Зрозуміло, що Європа мусить пройти тяжкий шлях змін і такі ж зміни чекають Україну.

Список використаних джерел

1. Relations hips between regulations and competitions. OECD Comitee and competition Law and policy, 1999. – P. 8
2. Угода про технічні бар'єри у торгівлі / Резолюція Уругвайського раунду багатосторонніх переговорів. Текст офіційних документів. – К.: “Вимір”, Секретаріат міжнародної комісії з питань вступу України до СОТ, 1998. – С. 131-132.
3. Указ Президента України “Про заходи щодо вдосконалення діяльності у сфері технічного регулювання та споживчої політики” 13.07.2005 р., №1105.
4. В. Шаповал. Міжнародна практика і досвід технічного регулювання / В. Шаповал // Стандартизація, сертифікація, якість. – № 2. –2011. – С. 17.
5. Закон України “Про стандартизацію” від 17.05.2001 р., № 2108-111.
6. Закон України “Про технічні регламенти та оцінку відповідності” від 15.06.2015 р.